

Akustisk tilgjengelighet – skoler og førskoler

Einar Laukli

Høresentralen, Universitetssykehuset Nord-Norge HF, Tromsø

ainar.laukli@unn.no

I den lærings situasjon et barn befinner seg i, førskole eller skole, er det av avgjørende betydning for læringsprosessen at barnet kan oppfatte hva som sies eller hva som presenteres av læringsstoff. Det meste av læringen foregår ved auditiv overføring fra signalkilden (talerens stemme) til øret hos lytteren. Et dårlig akustisk miljø kan ødelegge denne signaloverføring og gjøre det vanskelig for både taler og lytter. For taleren kan det medføre at en må anstrenge seg for å overdøve forstyrrende signaler, og for lytteren vil det helt enkelt bety at signalet ikke kan oppfattes. En slik dårlig kommunikasjons-situasjon vil slite på begge parter og vil gjøre dagen tung og vanskelig for lærer og elev.

Akustiske forhold i undervisningsarealer har vært viet mye oppmerksomhet gjennom mange år, og for 30 år siden var dette et område som ble mye omtalt og beskrevet i internasjonal litteratur. Vi har i dag i stor grad de samme problemer som vi hadde for 30 år siden så lite er skjedd. Det er i grove trekk to faktorer som påvirker de akustiske forholdene i et rom:

1) etterklangstiden som stort sett er en romavhengig faktor men også i en viss grad avhengig av tilstedeværende personer og 2) det støynivået som eksisterer og som vil kunne maskere det nyttige talesignalet. Denne siste faktoren kan bestå av to kilder. Det kan være bakgrunnsstøy fra interne eller eksterne kilder, for eksempel ventilasjonsstøy eller veitrafikk fra utsiden. Det kan også være egengenerert støy i form av babbel fra ungene, et støysignal som ofte benevnes 'pedagogisk betinget' da lærings situasjonen i stor grad vil avgjøre graden av dette bidraget.

Det er ikke i første rekke tale om hørselsskader selv om en ikke kan se helt bort fra dette heller. Oftest består problemene i andre faktorer som forstyrrelse, anstrengelse, taleinterferens, dårlig prestasjon, trøtthet, stemmeproblemer osv.

I byggeforskriftene finnes klare regler for maksimal etterklangstid og støy fra interne og eksterne kilder, og det er opp til byggherren å kontrollere at byggeforskriftene følges. Den egengenererte støyen må vies spesiell oppmerksomhet ved opplysning og spesiell tilrettelagt aktivitet som kan redusere denne faktoren.

Barn har større vanskeligheter enn voksne når det gjelder taleoppfattelse og hørselshemmede barn vil ha ytterligere problemer sammenlignet med sine normalthørende jevnaldrende. Det er derfor spesielt viktig at barn – med eller uten hørselstap – kan få en optimal undervisningssituasjon, både i førskole og i skolen videre. Vi i fagmiljøet må fortsette å påvirke byggherren og pedagogene slik at elevene får den undervisningssituasjonen de skal ha for en best mulig læringsfunksjon. Både lærere og barn tilbringer en stor del av døgnet i undervisningsarealer, og en god akustisk tilgjengelighet vil sikre begge parter den livskvalitet som er nødvendig for å unngå de mange negative faktorer som kan følge med et dårlig akustisk miljø.